

ABONAMENTUL:

Pe un an . 28.— Cor.
Pe jumătate an 14.— „
Pe 3 luni . . . 7.— „
Pe o lună . . . 2.40 „
Pentru România și
străinătate:
Pe un an . 40.— franci.
Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACTIA
și ADMINISTRATIA
Strada Zrinyi Nr.1/a

INSERTIUNILE
se primesc la admini-
strație.
Mulțumite publice și Loc
deschis costă șirul 20 fil.
Manuscrisurile nu se în-
napoiază.

După cinci ani.

De: Un fost tribunist.

Sunt cinci ani, de când a început să apară la Arad ziarul „Românul”, ca organ de luptă și propagandă al partidului național-român din Ungaria și Transilvania.

După experiențele nu tocmai edificatoare, culese de conducerea acestui partid pe urma ziarelor sale din Budapesta, s'a generalizat tot mai mult convingerea, că ziarul partidului trebuie să rămână *acasă*, în lăuntrul periferiilor geografice ale românismului din patrie, căci din solul îndepărtat al labirintului de pe malul Dunării nu poate arunca sămânța cea bună în ogorul național, nu poate îmbrățișa cu deplină atențiune, nici cu înțelegere dreaptă toate fluctuațiile vieții noastre politice și culturale din diferitele ținuturi românești.

Dacă partidul și-a ales tocmai Aradul ca centru, pe care avea să-l fortifice acum prin o nouă instituție politică-culturală, — societatea „Concordia” și ziarul „Românul” — se știe că la aceasta a contribuit un concurs fatal de împrejurări, mai mult sau mai puțin locale. Din Arad a pornit în 1910 acea nefericită undă de vrajbă între frați, care s'a repercutat în toate părțile locuite de Români, pătrunzând până în liniștea patriarhală a satelor de sub munte. Tocmai de un nou ziar politic n'ar fi avut lipsă Aradul, unde se întărise între anii 1903—1910 ziarul „Tribuna” atât de bine, încât cu mulțimea colaboratorilor săi întrepizi, prin abordarea îndrăznească a celor mai felurite probleme politice, culturale, sociale, economice și lite-

rare, prin tonul plin de intransigență și demnitate săvârșia o lucrare de educație obștească dintre cele mai vrednice de prețuit. Dar după înfrângerea cumplită a partidului național-român în luptele electorale din primăvara anului 1910, căutându-se fixarea responsabilităților și stigmatizarea celor vinovați pentru încetineala și oboseala, ce se simțea în conducerea partidului, s'au spus în coloamele „Tribunei” cuvinte răspiccate — drepte în fond, dar aspre și jignitoare în formă — contra unor conducători, cari n'au reușit să-și justifice înaintea opiniei publice românești nici prin fapte de jertfă, nici prin idei de îndrumare luminoasă, situația lor privilegiată în conducerea partidului. Iar unul dintre cei mai iscusiți colaboratori ai „Tribunei” a atins o coardă foarte delicată, dând lozincă pentru o nouă grupare politică, — alcătuită din elemente mai tinere, mai dormice de luptă și mai capabile de muncă pe orice teren, — sub conducerea talentatului bărbat politic: Dr. Iuliu Maniu.

Această lozincă, la aparență inofensivă, a avut darul de a stârni o indignare neașteptată și o luptă fratricidă implacabilă cu deviza aceluia *Caeterum censeo*, care ajungea totdeauna la încheierea: „*Tribunam esse delendam*”... Dar pentru ce nu s'a întemeiat ziarul cel nou al partidului în Sibiu, odinioară vestit centru politic românesc, iar în timpul din urmă lăcașul celei mai desăvârșite amorteți și somnolențe politice? Ori pentru ce nu și-a ales partidul alt centru d. e. Blajul sau Clujul sau Timișoara? Aceste întrebări, pe cari și le puneau cu stăruință chiar oamenii dela conducerea partidului, n'au putut găsi alt răspuns decât împrejurarea, că nici unul

dintre centrele amintite nu avea atâția bărbați cu rutină politică și cu experiențe organizatorice, câți se găseau în Aradul, care ajunsese în ultimul deceniu un fel de centru improvizat al conducerii noastre politice.

Cum s'a purtat lupta între ziarul *Românul*, — care avea scrisă pe flamura sa aceste două cuvinte: „*disciplină și solidaritate*” — și între *Tribuna*, care lupta pentru *primenire*, pentru *dreptul criticii* și pentru o rațională *selecționare a valorilor* reale, nu imaginare, — nu aflăm de lipsă a mai arăta aici în mod amănunțit. Cititorii își vor reaminti și singuri unele momente, cari ne îndreptățesc pe toți să exclamăm: *meminisse horret!*

Dar cei ce vor să judece obiectiv și au ochi să vadă nu numai petele de umbră, ci și oazele de lumină, pe cari lupta dintre frați le-a eternizat în coloamele acestui ziar, vor trebui să mărturisească fără înconjur, că din energia, truda și stăruința neînvingătoare a conducătorilor și colaboratorilor acestui ziar au răsărit în cursul celor cinci ani și multe lucruri bune, despre cari acum, cu prilejul acestui scurt popas, se poate zice cu tot dreptul: *meminisse juvabit!*

Înainte de toate concilianța, care s'a observat din amândouă părțile la încheierea conflictului, a dat dovadă frumoasă despre bunele intențiuni de a rămânea și munci împreună sub acelaș steag al frăției și al năzuințelor românești perpetue. După dispariția „Tribunei”, pe care — spun cei inițiați — au prohibit'o anume slăbicioșii omenesți și daraveri familiare, înainte de a-ș fi dat obștescul sfârșit în mâinile comitetului național, s'a căutat și s'a găsit o soluție corăspunzătoare, ca pe urma războiului dintre frați să

Ca mâne plec de-aici..

Ca mâne plec de-aici
Cu ultimii Ardealului voinici...
Ca mâne plec și eu
Pe drumul cel mai lung și greu
Ce mi-l deschide viața blestemată...
Mă duc și eu
Și poate nu m'oiu mai întoarce niciodată..

Plec mut cu ai Ardealului voinici,
Mă duc spre țara,
In care curge sângele fierbinte
Peste pământul alb de oseminte...

Mă duc ca mâni,
Cu slugi și cu stăpâni...
Mă duc pe-un drum cu-aceia ce mi-s dragi,
Cu 'nduloșate turme de iobagi,
Care vorbesc o limbă ce-i și-a mea...
Mă duc cu ei,
Mă duc la lupta grea...
Și poate nu mă volu întoarce niciodată...

A. COTRUȘ.

Din însemnările unui glotaș.

In gara Szajol.

Mulțumită bunătații d. locotenent de R., am fost acasă pe șase zile, în concediu. După o călătorie de o zi și două nopți, frânt de oboseală, am ajuns în tabăra de prizonieri de războiu ruși din *Dobrițin*, (acum desființată), unde făceam serviciu militar.

Aici, am fost părtaș de o surpriză neașteptată: îndată, trebuie să plec cu treizeci și patru soldați la *Timișoara*! Cum mi s'a spus aceasta, caporalul de zi a și avizat pe cei treizeci și patru soldați, ca să se posteze înaintea cancelariei.

Eu, zăpăcit, nu știam de ce să mă apuc mai întâi. Aveam atâtea lucruri, pe cari trebuia să le duc cu mine. Și nici decât nu mă puteam împăca cu aceea, că eu, acum, de nou să călătoresc. Abia mă țineam pe picioare, iar ochii mi se închideau de somn.

— Bine, de ce trebuie, ca tocmai acum, în clipita aceasta, cum am sosit, acum, noaptea să plecăm? Până mâne dimineață nu se prăpădește lumea!

— Nu se poate — mi s'a răspuns. Nu se poate, căci de trei zile te așteptăm ca să vii.

D. locotenent nu a voit ca să îți telegrafieze, să te reîntorci dela concediu înainte de expirarea lui. Abia ai plecat și a venit ordinul.

— De ce trebuie să merg tocmai eu? Sunt aici atâția subofițeri.

— În ordin stă că d-ta trebuie să mergi.

Nu am mai zis nimic. Mi-am luat lucrurile, ce aveam, am mers la cancelarie, unde am primit documentele trebuincioase și am plecat cu cei treizeci și patru soldați.

Jumătate dintre ei erau *Români* dela regimentul 43, ceilalți *Cehi*, dela regimentul 28 de infanterie.

La unsprezece ore noaptea am plecat din *Dobrițin*. Noaptea la patru ore am ajuns la *Szajol*. Aici a trebuit să așteptăm până a doua zi la o oră după amiază. Ne-am culcat în sala de așteptare, unii pe bănci, alții pe jos.

Dimineața ne-am sculat cam de timpuriu, căci în sala de așteptare era zarvă mare, făcută de călătorii civili.

Soldații români au format o grupă, *Cehii* alți. Și unii și alții erau preocupați de noul lor serviciu militar, ce vor avea să-l facă la *Timișoara*...

Ce mare adevăr conțin aceste cuvinte ale poetului:

nu rămână învingători și învinși, nici comandanți orgolioși, nici ostași descurajați, ci numai luptători senini, împăcați frățește și hotărâți a duce înainte umăr la umăr toată povara luptelor politice și culturale din viitor.

Aceasta a făcut cu puțință, ca aproape toate condeiele agere și strălucite, cari împodobiseră ani de-a rândul coloanele „Tribunei” să se întâlnească iarăși într-o bună tovărășie, în frățească înțelegere și nobilă emulație în coloanele „Românului”.

Dar pe lângă acest rezultat mare și important, ziarul partidului a reușit să mai realizeze și alte isprăvi însemnate: are astăzi 5—6000 abonați, — record neajuns până acum de ziarele politice românești din această țară —; o pleiadă întreagă de colaboratori vrednici din toate provinciile românești, cari sunt neobosiți propagatori ai culturii românești și neclintii ostași ai principiului național dinamic, cari nu admit starea pe loc, nici împăcarea cu sfărmiturile, ce cad de pe masa bogatului, nici descurajarea în fața greutăților imense, ci cu încredere în Dumnezeu dreptății și în puterile proprii luptă înainte până la ziua cea mare de biruință deplină a acestui principiu sfânt și dătător de viață!

Dorim ca toți ceice luminează poporul, și-l însuflețesc dela această tribună prin cuvântul lor puternic, să aibă tăria credinței, precum o avură frații Macavei, cari s'au jertfit până la unul pentru apărarea legii părintești, iar când a venit rândul celui din urmă, acesta îndemnat și de pilda fraților săi și de îndemnul maicei sale, a rostit minunatele cuvinte: „Iară eu, precum și frații mei și trupul și sufletul mi-l dau pentru legile părintești, rugându-mă lui Dumnezeu, ca să nu întârzie a se milostivi spre neamul acesta”!...

În legătură cu ziarul „Românul” s'a înființat și întărit cel mai puternic institut românesc de editură și acum, când să intre ziarul în al doilea lustru, apare întovărășit de revista *Pagini literare*, dând prin aceasta o dovadă strălucită despre caracterul per eminentiam cultural al programului național-politic.

Acestea sunt roadele stăruințelor și în-

cordărilor neobosite din cei dintâi cinci ani de existență a ziarului nostru.

Simțim, că ele îndreptătesc atât pe conducătorii și colaboratorii „Românului”, ca și pe cetitorii lui, să privească în viitor cu conștiința împăcată a unei datorii împlinite, precum și cu hotărârea bărbătească de a munci, lupta și jertfa mai departe pentru biruința ideii naționale și a politicii democratice sincere, spre a dobândi pe seama națiunii noastre posibilitatea de a se valida pe toate terenele vieții de stat, dezvoltându-și în mod armonios comorile sale sufletești inepuizabile, spre a contribui cu vigoarea și strălucirea lor la însănătoșirea vieții politice, la avântul vitejiilor militare, la reușita întreprinderilor economice și, mai presus de toate, la îmbogățirea culturii generale a acestei țări.

Când școalele populare ni s'au împuținat, când o mulțime de învățători și profesori români, s'au stins ca adevărați eroi pe câmpul de luptă, când amvoanele bisericilor stau prăfuite și amuțite în multe părți, când așezămintele noastre culturale luptă cu imense dificultăți financiare, în asemenea împrejurări nu este decât prea firesc și lesne de înțeles, că pressei noastre naționale îi revine un rol cu mult mai greu și mai sfânt decât este al pressei altor neamuri din țara aceasta. Rolul acesta trebuie să fie îndeplinirea unei serii neîntrerupte de acte de eroism asemănător celui săvârșit de micul toboșar sardinian din minunata istorisire alui Edmondo de Amicis.

Deși au o misiune atât de grea muncitorii condeielui și luminătorii neamului, o vor putea duce la îndeplinire, dacă în pieptul lor va arde pururea vie și fălăitoare flacăra iubirii de neam și de lege, dacă în inima lor vor păstra gândul nestrămutat de a se stinge ca niște făclii luminând, povățuind și entuziasmând mulțimea cetitorilor, să-și dea trupul și sufletul pentru legile părintești și să se roage lui Dumnezeu, ca să nu întârzie a se milostivi spre neamul acesta...

fiind înlocuită cu oarecare admirare. Atât bărbații, cât și femeile nu își mai luau ochii dela soldații noștri.

Deodată văd, că mai multe dintre femei plâng.

Așa se vede, că în aceste zile, a oelui mai crâncen războiului, lacrimile sunt ca boalele lipicioase. În sala de așteptare, nu era o singură femeie, care să nu plângă. Toate, absolut toate plângeau. Plângeau cu durere, plângeau și își șopteau ceva între ele.

De ce plângeau? Oare ce și-au șoptit? Ce banală întrebare!

Una și-a pierdut băiatul, alta bărbatul... Una nu a primit, de luni de zile, nici o știre dela băiatul ei, altelea, bărbatul i-e prizonier de război la Ruși, la Sârbi ori la Italiani... Lacrimile lor sunt atât de grăitoare, atât de firești...

Aceste lacrimi, acum, nu sunt, nu pot fi enigmatice.

Cineva, spune, că vine trenul. Mergem cu toții pe peronul gării. Nu a fost însă trenul așteptat de noi.

Soldații noștri, aci, pe peron, întind o horă. Unul dintre ei, un cioban din Bănat, cântă din fluer. Joacă „băieții”, bătând cu furie pământul.

Pe peronul gării erau și niște tunari, cari mergeau la Galizia. Unul dintre ei, un Românaș voinic, vine la noi și se prinde și el în horă. Sabia lui însă e grea și îl opăcește la joc.

Instalarea prefectului comitatului Arad.

— Cuvântul partidului național. —

Arad, 12 Ianuarie.

Azi, Mercuri, la orele 10 înainte de amiază a avut loc în sala de ședințe a edificiului comitatens din loc actul festiv al instalării noului prefect al comitatului Arad: d. *Dr. Buross Ferenc*. Poporația comitatului Arad este în majoritate covârșitoare românească, numirea noului prefect de Maj. Sa la propunerea guvernului ungar, deci ne interesează direct atât de mult, și la actul instalării trebuia să-și spună și reprezentanții partidului național român cuvântul. L'a și spus d. deputat dietal *Dr. Ștefan C. Pop*, cu toată demnitatea, în limba românească, în următorul chip:

Onorată congregație,

În vremuri istorice se serbează actul de instalare al nou nunitului comite suprem al comitatului Arad. Reprezentanții partidului național român încă participă la acest act solemn.

D. comite suprem, care este exponentul politic al guvernului țării, știe foarte bine că partidul național român, constrâns de împrejurări create de guvernul actual și de cele precedente, are față de acest guvern desăvârșită neîncredere și prin urmare este cu aceeași neîncredere și față de organele lui executive. Vom fi deci contrari și noului reprezentant al guvernului și vom lupta în cadrele constituției țării cu arme legale contra guvernului; sub durata războiului însă, în luptele noastre vom elimina tot, ce aparține politicii militante și vom avea singura țintă înaintea ochilor noștri: apărarea patriei comune.

Poporul român este nemulțumit cu situația sa politică, cu toate acestea sute de mii din fiul acestui popor își varsă sângele pentru patrie și tron cu energia vitejiei moștenită dela părinți, remarcată în analele monarhiei și acum admirată de lumea întreagă.

Vitejia sacrificatoare a fiilor noștri, precum și finuta exemplară și gata de orice jertfă a fraților noștri rămași acasă, sunt cele mai clasice dovezi despre patriotismul și credința dinastică a poporului român. Este deci interesul cel mai propriu al tronului, ca poporul românesc din această țară în calea dezvoltării sale naționale, fortificându-se în cultură, avere și valoarea sa etnică, să prindă putere și să se poată ferici în patria sa, pentru că fericirea și mulțumirea po-

*Cade frunza jos în vale,
Eu cânt doina cea de jale.
Doină zic, doină suspin
Tot cu doina mă mai țin.*

Da, Românul, amăsurat firii lui, își alungă gândurile grele, necazurile, cu doina, cu dulcea și duioasa noastră doină. El cântă și atunci, când inima îi plânge de durere.

Astfel, soldații români, aci, în sala de așteptare, se puseră pe cântat. La început cu sfîlcire, ca și când ar fi fost stăpâniți de ceva, încetul cu încetul însă au prins curaj. Cântau „băieții” — unii dintre ei cu multe fire de păr alb în cap — cântau de parcă se cutremura sala.

Doinele lor, erau din ce în ce mai triste, mai cuvioase. De sine înțeles, nu au lipsit nici cântecele naționale.

În sala de așteptare erau și multe femei, de pe aci, din jur. Numai unguroaice, cari nu știu o singură vorbă românească. Așteptau trenurile cu cari aveau să călătorească.

La început, când soldații noștri s'au apucat de cântat, toți cei din sala de așteptare, bărbați și femei, au fost surprinși. Mulți se întrebau, că de ce naționalitate sunt soldații aceștia, în ce limbă cântă ei? Am auzit pe doi țărani unguri, cari ziceau că suntem Cehi. Li-am spus, că suntem Români.

Surprinderea călătorilor apoi a dispărut;

O descinge și o așează jos. Bucuria artileristului era nemărginită.

Femeile acelea și acum plângeau. Batistele, cu cari își ștergeau ochii erau umede.

După horă a urmat o andeleană. Apoi doine și cântece naționale.

Funcționarii dela gară și-au lăsat lucrul și priveau jocul, ascultau cântecele soldaților noștri.

O fluerătură prelungită și ascuțită răzbește văzduhul. A sosit trenul nostru.

Abia a odăhnit câteva minute și de nou s'a pus în mișcare.

Din vagonul, ocupat de soldații noștri, cu duioșie se pierdeau în văzduh cuvintele:

*„Auzi, cum răsună valea
Și mândruța 'mi ține calea”.*

Gara Szajol a rămas în urma noastră, de unde fluturau batiste umede...

Timișoara.

Alex. Tințariu.

poarelor este temelul cel mai puternic al patriei și al tronului.

D. comite suprem al comitatului Arad cunoaște aspirațiunile și desideratele politice, culturale și economice ale acestui popor, cari desiderate, după cum a dovedit războiul îngrozitor, nici decum nu sunt în contradicție cu condițiile de existență ale statului ungar, deci i se deschide un teren vast pentru a mulțumi multele și juste dorințe și pentru a alina durerile poporului românesc din acest comitat.

Nouă, celor rămași acasă, ni se impun multe și grele datorii. Rolul principal îi revine dlui comite suprem, dar și responsabilitatea cade în mare parte în sarcina lui.

În numele poporului român din acest comitat îl asigur pe d. comite suprem de tot concursul nostru în combaterea greutăților interne și în greaua, dar frumoasa sa misiune, îi oferim mână de ajutor în toate actele, cari țintesc promovarea binelui public.

Tot ce așteptăm dela domnia-sa este să fie drept, — care virtute știm că-l împodobește, — să măsoare cu aceeași măsură faptele tuturor, să se coboare și la cea mai săracă colibă țărănească, să ajute și să facă dreptate fără considerare la interese particulare, să apere și să promoveze interesele instituțiilor noastre culturale și bisericesti, ale căror rod sunt virtuțile militare pe câmpul de războiu și cele cetățenești exersate acasă.

În speranță că toată activitatea dlui comite suprem va fi dedicată binelui obștesc îl salut, în numele partidului național român, dorindu-i strălucite succese la guvernarea comitatului nostru.

Undei Mackensen?

Reproducem din „Viltorul”, officiosul guvernului român, următorul articol interesant:

De multeori, telegramele ce ne vin de peste graniță în loc să ne lămurească asupra unui lucru, mai mult ne încurcă. La fel se petrece și acum cu știrile asupra locului unde se află mareșalul Mackensen. Unele pretind că el se găsește la Sofia, altele că el comandă armata austro-germană pregătită pentru o ofensivă în Basarabia, iar altele în fine că mareșalul s'ar fi dus în taină în Alsacia pentru a pregăti planul unei ofensive în stil mare, cu care Germanii ar avea de gând să arunce peste frontieră armata franceză care deține câteva localități importante din Alsacia de sus.

Am putea fi însă întrebați, care este importanța de a se ști unde anume se găsește un general.

Importanța este mare, fiindcă Mackensen, tot atât de popular ca și Hindenburg, pare a fi destinat în momentul de față tuturor mișcărilor decisive cu cari Germanii încearcă să schimbe fronturile actuale.

Rolul lui Mackensen la Lodz, la Dunajetz, în Galiția și în Serbia, este mai presus de orice distincție. Jurnalele germane i-au dat chiar sobrietatea de „spărgător de fronturi”, după cum Linsingen are pe acela de „trecător de ape”, sau Below de „cuceritor de cetăți”.

Această specialitate a generalilor germani ne îndrituește să dăm o atenție deosebită locului în care se află Mackensen și să pronosticăm chiar asupra evenimentelor viitoare de îndată ce știm că el a luat comanda unei mari grupe de armată germană.

Unde se află deci în momentul de față mareșalul de Mackensen, sau mai bine zis pe ce anume front, Germanii se pregătesc de activitate?

Iată o mică problemă a zilei care poate nu va întârzia să devină un mare eveniment.

Când va intra România în războiu? România va merge cu înțelegerea?

Pressa germană despre raporturile dintre România și împătrita-înțelegere. — Invățăminte din războiu. — „Atletul dela Pesta”: d. N. Iorga despre contele Ștefan Tisza. — Afacerea de spionaj din Moldova.

Arad, 12 Ianuarie.

Corespondentul din Roma al ziarului „Daily News” telegrafiază că după știri din sursă competentă România va intra în războiu încă înainte de primăvară. Sursa de unde corespondentul a primit știrea aceasta pretinde a ști că România va intra în războiu de partea împătritei-înțelegeri.

În vreme ce ziarul englez publică cu anume rezerve știrea despre intrarea României în războiu, presa franceză consideră aceasta ca fapt împlinit.

Ziarul german „Hamburger Fremdenblatt” publică un lung articol în care se comentează despre raporturile actuale între România și puterile împătritei-înțelegeri. În prezent întreagă activitatea diplomatică a înțelegerei — spune ziarul — este concentrată pentru câștigarea României. Pressa rusească ține un ton nu se poate mai amical României. Imperiul rus este reprezentat prin cel mai iscusit diplomat al său d. Șebeco, fostul ambasador la Viena și ministru al Rusiei la București, care în prezent face mari promisiuni guvernului bucureștean. Marele duce Boris a fost trimis la București cu scopul de a influența hotărârea regelui Ferdinand și a prim-ministrului I. Brătianu. Rusia a concentrat forțe colosale la frontiera Basarabiei și anume la Chișineu, Reni și Odesa pentru a stârni în România sentimentul siguranței față de teama de o soartă a Serbiei în cazul când România va intra în războiu alături de înțelegere.

Ofensiva rusească în apropierea graniței românești vrea să dovedească României că forțele Rusiei nu sunt înfrânte. Este deci evident, că înțelegerea întrebunțează toate mijloacele pentru a câștiga România de partea sa.

Iar, împătrita-înțelegere are convingerea că acțiunea ei va reuși.

Acționistii s'au pus iarăș pe lucru, atât în parlament cât și în țară. În scopul acțiunii lor acționistii se folosesc de toate mijloacele. Astfel acestora le-a fost foarte binevenită întreruperea deputatului ungar Géza Polónyi, — pe care acesta a făcut-o în cursul vorbirii deputatului român Dr. Teodor Mihail în parlamentul ungar. Cu această întrerupere a deputatului ungar acționistii români fac o nemai pomenită agitație împotriva monarhiei austro-ungare.

Până în prezent d. Brătianu a reușit să fie stăpânul situației în România. Să nădăjduim că năzuințele dlui Brătianu vor avea și în viitor rezultatul pe care-l așteptăm, iar țara va continua să meargă pe calea pașnicului progres”.

Vorbind despre marele războiu mondial ziarul ieșan „Mișcarea” trage următoarele concluziuni înțelepte:

„Dela izbucnirea conflagrațiunii europene am putut trage multe învățăminte.

După decenii de liniște și pace, creierea spontană a unei situațiuni generale anormale

și a unei dezechilibrări în toate direcțiunile activității omenesti, ne-a supus la o experiență îndelungată care, orice s'ar spune, ne-a fost de folos.

În primul loc am tras învățăminte pentru viitor în ceea ce privește importanța ce o prezintă o țară industrială. Industria unei națiuni reprezintă și ea o forță a ei. Cu cât producțiunea este mai mare, cu cât industria este mai dezvoltată, cu atât o țară este mai bogată și cu atât e mai independentă — față de celelalte state.

Un alt învățământ este acela că opinia noastră publică, pe care n'o prea interesa situațiunea politică internațională, a rupt o lance și în câmpul acestei politici. Ea a urmărit cu o vie încordare toate fazele războiului și a căutat, spre cinstea ei, să deosebească binele de rău, adevărul de minciună, sesizând exact toate problemele pe cari le-a adus la ordinea zilei războiul european.

Aceste experiențe ne-au fost de folos. Am învățat multe pentru viitor și am știut să ne imprimăm o atitudine hotărâtă pentru prezent. Și ce e mai mult, am putut trece ușor peste tot soiul de manifestări inoportune sau nechiezuite pentru ca în fața marelui probleme a neamului să rămânem cu toții uniți în cuget și simțire, ca atunci când se va apropia ora de isbândă să isbândim într'adevăr.

În această situațiune ne aflăm astăzi, după îndelungatele și folositoare experiențe ce le-am făcut în șaptesprezece luni de războiu european”.

Cetim în ziarul „Magyarország”, că d. profesor universitar Nic. Iorga publică un articol în „Universul” din București despre „guralivul” contele Ștefan Tisza pe care-l dăruiește cu atributul de „atletul dela Pesta”. În acest articol d. Iorga spune că atletul dela Pesta vorbește fără încetare. Nici dacă Dumnezeu ar fi unguș și n'ar avea destulă putere dumnezeiască să fie stăpânul cuvintelor sale, ca Tisza, — spune d. Iorga.

D. Iorga îl numește pe Tisza fanatic, orbit și halucinator surd și se miră, că Tisza s'a identificat cu chestia defunctului moștenitor al tronului, deși acesta nu a fost din acelaș neam. El, Tisza, a poruncit Serbiei, ca și cum ar striga lobagilor de pe pusele sale. Pe Berchtold l-a trimis la plimbare, înlocuindu-l cu candidatul său. Încăpăținat și amețit de delirul victoriei, el sfidează lumea, ca și cum ar vrea să spună: Am învins, guvernăm, vom coloniza, vom porunci.

(Redacția gazetei ungurești face observația că „în România d. Iorga este socotit între moderați.)

Ziarelor bucureștene li se anunță din Botoșani (România), că în ultimul timp s'a descoperi o importantă afacere de spionaj în această parte a Moldovei cu ramificațiuni în acest oraș. D. Ioan Iordăchescu șeful siguranței din Iași cu câțiva agenți a fost în Botoșani și împreună cu poliția de acolo a făcut mai multe descinderi și perchezițiuni atât aci, cât și într'un orașel din județul Dorohoi, aflător la frontieră. Deși afacerea se

ține sub cel mai strict secret totuși s'a putut afla că s'au operat câteva importante arestări. Printre cei arestați sunt și trei femei cari au fost ridicate din acest oraș și duse la Iași. La cei arestați s'au găsit corespondențe compromițătoare și dovezi netăgădute de spionaj în favoarea unei țări vecine.

Organizația noastră economică.

Baden bei Wien, 10 Ian.

Se va zice ca întotdeauna că în cadrul acestei teme s'au arătat adeseori din partea economiștilor noștri directive, conducătorii noștri au făcut chiar încercări, s'au ocupat cu organizația națională economică și rezultatul totuși până acuma este nemulțumitor. Da, acest rezultat este nemulțumitor, căci cine a petrecut cu ochii deschiși timpurile cari le trăim, timpuri nedorite în genere, dar cari dacă ne-au surprins, trebuiau să fie folosite, exploatate de finanțarii noștri, va ști face ușor bilanțul operațiilor noastre.

Istoria războaielor trecute ne arată că deși viața economică în general în astfel de timpuri stagnează, totuși în limita cadrelor activității posibile, fiecare popor ori națiune încearcă o reabilitare pe o altă cale.

În drum spre stațiunea actuală oprindu-mă puțin în capitală, am avut posibilitatea să mă întâlnesc cu un vechiu coleg de școală, vicedirectorul unei bănci locale, și azi mai mult ca întotdeauna ne-am întrebat că oare care este procentul cu care ne-am împărțit și noi Români la câștigurile materiale nemaipomenite realizate și realizabile în decursul războiului în proporția numerică a populației și în raport cu gălăgia mare făcută întotdeauna că... ne-am organizat.

Când am îndrăsnit să mă ocup, după cum am amintit la început, cu o problemă bine cunoscută la noi, care doar trebuie să fie un „quod sine qua non” de început spre o emancipare culturală, a trebuit să mă inspir dintr'o pătură oarecând existentă deja, care nu poate fi nici când departe de mediul ocupației în care trăiește cineva. Acest mediu este războiul, și ca un ban cu două fețe ne arată și nouă acuma mai sincer și mai clar ca niciodată, situația reală a organizației economice la care am ajuns.

Încă înainte de izbucnirea furiosului monstru s'au arătat în atmosfera financiară semnele unei furții apropiate. Instituțiile de bani din diferitele capitale ale lumii au pus frâu operațiilor prea extinse și greu realizabile, limitând aproape fiecare țară afacerile în raionul lor propriu. Bani, au fost întotdeauna undeva iar capitaliștii cari concureau după o plasare cât mai rentabilă nu își mai arătau acuma dinții sclipitori. Banul, motivul tuturor rețelilor cum zic filosofii, cauza nesuccesului cum răspund diplomații, trebuia restrâns, concentrat, monopolizat.

În cercurile mari financiare limitarea temporală a operațiilor însemna la tot cazul ceva. Imediat apoi la răsăditul clopotului infernal, toată viața economică normală a încetat, căci închizându-se porțile traficului internațional s'a dat apoi pe față îngrijorarea marilor capitaliști.

Fiecare popor și națiune era acuma avizată la forțele sale proprii, și acuma când în toate părțile se dă o luptă pe viață și pe moarte, se poate mai bine cunoaște gradul de organizație economică a fiecărei națiuni.

Din capul locului noi Români nu avem negustori, meseriași și industriași. Războiul sosit, natural că acuma armata, stălpul de razim al fiecărei țări era problema diplomaților, miniștrilor, a generalilor, a tuturor chiar.

Resursele de aprovizionare fiind mai limitate punându-se zăvor la frontiere, activitatea se mărginea la teritoriul propriu, dară din această activitate acuma tot câștigul rămâne în țară, concurența lipsind, apoi prețurile au ajuns margini nemaipomenite. Toată lumea se îmbulzea acuma la câștig, tot natul știa din povești că războiul dacă pe unii îi sărăcește pe cei mai mulți îi potcovește cum nu au visat.

Toți din toate părțile s'au angajat ca life-ranți pentru armată — căci armata avea acuma trebuințe neclintite — numai poporul nostru nu a avut reprezentanții lui. Astfel s'a întâmplat apoi că munca grea a țăranilor noștri a fost absolut nesocotită, căci bine că el și-a putut vinde bunătățile pământului, dară cum și pe ce cale a ajuns ca să și-le poată valoriza. Dela producător până la consumator sunt mai multe stațiuni, — negustori, meseriași și industriași noi nu avem, — și acestea toate erau administrate de străini, Jidani mare parte și Sași, dacă Românii erau mai rari acuma decât banul de aur.

Organizațiunea noastră economică deastădată a dat mare greș căci acuma se poate observa lipsa de prevedere a finanțierilor noștri; la centru nu se rezolvau mai de mult decât probleme de interese restrânse, căci în cele mai multe cazuri până mult probată a expansiunii noastre economice se caracteriza în operațiuni simple de bancă.

Țăranul nostru care căpăta bani nu era instruit, controlat, toată atențiunea finanțierilor noștri se termina în plasare de bani la țărani, dară nici de cum problema nu a fost de a forma, organiza viața economică astfel cel puțin după cum o fac patrioții noștri Sași.

Dela izbucnirea războiului fiind mereu în atingere cu factorii promovători a producției necesitate de armată, am fost în situațiune a pătrunde și mai bine în așa numitele taine ale organizației noastre economice, și aceasta cu atât mai ușor cu cât distanța geometrică a fost mai îndepărtată. Constatările făcute acuma sunt a se privi ca o cronică inofensivă, problema va rămânea și pe mai departe nedeslegată căci, durere, viața noastră economică până la vremuri de pace nu va suferi nici o regenerare. Până una alta însă la câștigurile mari realizate de străini, așa numiții „Stille Partner”, vom trage numai cu ochiu.

Octavian Neagoș.

Comunicate oficiale despre mersul războiului.

Biroul telegrafic ungar ne trimite spre publicare următoarele telegrame oficiale:

Budapesta, 11 Ianuarie. — Se comunică dela marele cartier general:

Pe frontul rus: Afară de obicinuitele lupte artileristice pe frontul basarabean și în Galiția ostică a domnit liniște. De azi dimineată dușmanul dă cele mai vehemente atacuri nereușite împotriva teritoriului dintre Toporoș și Berane.

Pe frontul italian: Situația invariabilă. În Tirolul de sud deasupra văii Etsch au virat 11 aeroplane italiene. În mai multe locuri au aruncat bombe fără succes.

Pe frontul sudestic: Am ocupat Lovcenul. Operațiunea comună a bravei noastre infanterii, artileria grea și marina de războiu, în lupte îndârjite de trei zile au repus rezistența dușmanului și au învins dificultățile uriașe din munții Carst, ocupând întărirea puternică de pe Lovcen la o înălțime de 1700 metri. Am făcut pradă de războiu: 26 mitraliere, 2 tunuri de 12 cm. calibru, 82 obuziere moderne și alte 24 sisteme mai vechi. Mare parte a tunurilor sunt nefolosite. Aceste le vom întrebuița în contra dușmanului. În partea nordică a Muntenegrului am respins dușmanul care a mai încercat o ultimă rezistență în fața Beranei. Satul și înălțimile din împrejurime sunt în stăpânirea noastră. Printre o urgență intervenție am împiedecat puștierea totală a podului Lim din Berane care era în flacări. La Ipek am desgropat 13 tunuri și multe muniții.

Berlin, 11 Ianuarie. — Se comunică dela marele cartier general:

Pe frontul occidental: La vest de Massiges am respins un atac dușman direcționat împotriva tranșei ocupat de noi. Numărul prizonierilor luați aici se urcă la 480. La sud de Woumennel-Dixmuinden un obuzier și un aeroplan al nostru de războiu a forțat aterizarea unui aeroplan francez montat cu tun. Aeroplanul și echipa au ajuns neatinși în mâinile noastre. Într'o luptă aeriană dela Torunai am împușcat un biplan englez.

Pe frontul oriental și din Balcani: Nici un eveniment de importanță.

In cimitirul din Rymanow.

— Morții noștri. —

Arad, 12 Ianuarie.

Am anunțat la vremea sa că în cimitirul din Rymanow (Galiția) sunt înmormântați mai mulți Români.

D. avocat Dr. Ioan Papp din Brad, fiind la exhumarea cumnatului d-sale Ioan Petra a găsit introduși în matricula morților înmormântați în cimitirul romano-catolic din Rymanow pe următorii Români (gr.-or. și gr.-cat.):

1. George Telean, din Magyar Bodza (Buzăul-maghiar), cercul Sepsi (comit. Treiscaune), reg. de inf. Nr. 2, comp. 1, — mort în 7 Octomvrie 1914.

2. Dionisie Berco, din Oláh-Szt.-György (Sângeorgiul-român), cercul Rodna-veche, reg. de inf. Nr. 63, comp. de marș 3, — mort în 7 Oct. 1914.

3. Teodor Chiorean, din Cluj, reg. 51, comp. 4, — mort în 7 Oct. 1914.

4. Ioan Leah, din F.-Vidra, (Vidra-de-sus), cerc. Topánfalva (Câmpeni), reg. 50, comp. 5, — mort în 7 Oct. 1914.

5. Ladislau Chifor, din Vaidaháza, cerc. Ciachi-Gârbou, reg. 62, comp. 8, — mort în 8 Oct. 1914.

6. Sofronie Șandor (în matriculă e: Sándor Sáfrán) din Szabadhegy, cerc. Marosszombat, reg. de inf. Nr. 3, comp. 16, — mort în 8 Octomvrie 1914.

7. Constantin Murășan, din Lapospataka (Lăpuș), cerc. Lapos-Szt.-Doboka, reg. de inf. 63, comp. 5, — mort în 8 Octomvrie 1914.

8. Iova (sau Ioan) Bena, din Remete (Râmet), cercul Aiud, reg. de inf. 50, comp. 1, — mort în 8 Octomvrie 1914.

9. Teodor Selagian, din N.-Erceș (Ercea), cerc. Reghin, reg. de inf. 62, comp. 1, — mort în 9 Oct. 1914.

10. Gherasim Ianca, din Sôhodol-Poiana, cer. Alba-Iulia, reg. nu-i indicat, — mort în 9 Oct. 1914.

11. Gustav Bucur, din Adamos (Adămuș), Dicio-Sânmărtin, reg. de inf. 50, comp. 6, — mort în 10 Oct. 1914.

12. George Moresi (?), din M. Komjádi (Comeat), cerc. Nagy-Pollér (poate Nagykövéres — Cheveresul-mare), reg. 12, comp. 3, — mort în 11 Oct. 1914.

13. Ioan Demeter, din Korod (Coroiu), cerc. Ibașfalău, reg. de inf. 50, comp. 2, — mort în 11 Oct. 1914.

14. George Mariș, din Măgura, cerc. Gițău, reg. de inf. 51, comp. 12, — mort în 11 Oct. 1914.

15. Ioan Rusu, din M. György, cerc. Mociu, reg. de inf. 62, comp. de marș 2/3, — mort în 13 Oct. 1914.

16. Ioan Brefan, din Oroszidecs (Potoc), cerc. Reghinul-săsesc, reg. de inf. 62, comp. 11, — mort în 17 Oct. 1914.

17. Mihail Venter, din cercul Halmosd (Halmașd), comit. Sălaj, fără indicarea regimentului, — mort în 18 Oct. 1914.

18. Ladislau Bulci, din Romuli sau Strâmba, cerc. Năsăud, reg. de inf. 63, comp. 6, — mort în 18 Oct. 1914.

Numele celor căzuți, precum și toate datele ce s'au aflat în matriculă sunt copiate fidel, așa încât cei de acasă mai ușor se vor putea orienta asupra unor nume cari la prima cetire ne par streine.

Eroii de mai sus au fost îngrijiți în spitalul azilului călugărilor din Rymanow și au fost înmormântați pe vremea, când acolo nu era stăpânire militară de a noastră — precum afirmă aceasta conducătorul matriculei, preotul rom.-cat. Iosif Wolski din Rymanow.

Înțelegea așteaptă ofensiva împotriva Salonicului.

Înțelegerea trebuie să înceapă o ofensivă la Salonic. — Interesul Italiei la apărarea Salonicului. — O nouă ofensivă germană în Macedonia. — Noul debarcări la Salonic. — Trupe turcești la granița Greciei. — Noul arestări în Salonic. — Ministrul Bulgariei la regele Constantin. — Pressa înțelegerii împotriva Greciei.

Arad, 12 Ianuarie.

Corespondenții din Salonic ai ziarelor italiene — după cum i se telegrafiază din Milano lui *Le Temps* — trimit toți conglăsuritor informațiunea, că atacul puterilor centrale împotriva Salonicului e iminent. *Corriere della Sera* publică declarația dela vale pe care a făcut-o un general francez corespondentului său din Salonic:

Știm — a spus înaltul ofițer — că atacul dușmanului e iminent, dar pot spune, că îl dorim!

Aviatorii francezi cari fac sboruri de recunoaștere deasupra pozițiilor dușmane raportează, că puterile centrale dispun de puternice și numeroase forțe și un enorm număr de tunuri, pe cari le-au adus din Niș la Gevgheli.

Echo de Paris scrie: Cea mai principală problemă a actualului războiu e, că trupele italiene debarcate în Albania putea-vor oare salva armata sârbească dela o nimicire totală. Dacă s'ar transporta la Salonic pe mare sau uscat o armată sârbească de 100 mii oameni și aceștia s'ar împreuna cu trupele aliate de 200 mii oameni, s'ar înjgheba o putere echivalentă dușmanului. Nu numai s'ar putea respinge în acest caz atacurile germano-bulgare, dar s'ar putea executa și atacuri în flancul armatelor germane dela Constantinopol. La Salonic nu e permis să se urmeze sistemul luptelor de tranșee, ci din baza strategică bine preparată trebuie să se înceapă în momentul potrivit ofensiva. Chiar în acest scop e de mare importanță salvarea armatei sârbești din Albania, în care trupele expediționare dela Salonic vor avea un sprijin puternic.

Le Temps scrie: Dacă Austro-Ungaria va pune stăpânire pe Salonic sau cel puțin pe calea ferată Viena-Salonic, Italia va fi amenințată de un pericol serios. Comunicația Europei cu Orientul se face acum mai cu seama prin Italia: prin Brindisi, Neapole și Genua, iar de când a fost deschis canalul Suez, aceste porturi au câștigat un rol important în comerțul internațional. Dacă calea ferată Viena-Salonic va cădea în stăpânirea Austriei, totul se va schimba, deoarece monarhia va căpăta Salonicul, iar Germania va câștiga Pireul. Guvernul grec a început încă după primul războiu balcanic construirea căii ferate Larissa-Salonic, care dacă va fi terminată va lega nemijlocit Grecia cu Europa. Germania dorește să câștige aceasta cale ferată, deoarece o crede cheia comerțului oriental. Cucerirea Sârbiei și ocuparea Salonicului sunt suficiente pentru ca Germania să poată stabili tarifele în Grecia și Egipt, ba chiar și în India și în depărtatul Orient.

Italiei i se dă prin aceasta o lovitură mortală, deoarece în acest caz transporturile spre Orient se vor face pe linia Viena-Salonic-Pireu, iar nu mai pe linia Calais-Brindisi-Port Said, ci în direcția Ostende-Usküb-Pireu-Port Said. Reieșe din aceasta importanță vitală ce o are apărarea Salonicului pentru Italia.

Lui *Morgenpost* i se telegrafiază din Genf:

Ziarul lienez *Progrès e informat de corespondentul său din Salonic, că acolo au loc noi debarcări de trupe. Au fost aduse dela Gallipoli la Salonic mai cu seamă trupe de cavalerie indiană.*

Corespondentul lui *Matin* telegrafiază din Salonic că dealungul graniței grecești sunt concentrate considerabile forțe bulgare. Trupe turcești, cari sosesc prin Dedeagaci pe teritor bulgar se concentrează la nord de Cavalla.

Corespondentul din Salonic al lui *Journal* anunță: Azi noapte au fost arestați mai mulți agenți germani, dar fără nici un incident mai serios. Orașul e liniștit. Aci se vorbește de o nouă ofensivă germană în Macedonia împotriva aliaților. Sunt informat însă din sursă demnă de încredere, că dușmanul deocamdată nu se gândeste la o acțiune mai mare.

Regele Constantin l-a primit dimițiu nou în audiență pe *Pascrov*, ministrul plenipotențiar al Bulgariei la Atena, care l-a asigurat pe regele Greciei, că regele Ferdinand al Bulgariei nu intenționează să violeze neutralitatea Greciei. Dacă armatele bulgare și vor fi constrânse să treacă împreună cu trupele germane și austro-ungare frontiera Greciei, Bulgaria nu se gândeste nici decum la o ocupare a teritoriilor grecești.

Pressa radicală franceză cere ca consuli arestați în Salonic să fie trași la răspundere în fața tribunalului de războiu, deoarece din actele confiscate s'a dovedit, că au organizat o conspirație în Salonic, care e deja teritor francez.

Ziarele franceze și engleze amenință iarăș Grecia. *Matin* de pildă, pune în vedere intervenția antantei, în caz dacă guvernul *Skuludis* ar proclama starea de asediu. Ziarul francez scrie că acest gând l-ar preocupa acum pe *Skuludis*, pentruca să-și facă socoata cu venizeliștii, a căror autoritate după alegeri a crescut și mai mult.

AVIZ.

Aducem la cunoștința abonaților noștri că „Calendarul partidului național” pe 1916 e complet epuizat și nu se mai poate retipări. Sumele ce vor sosi de azi încolo pentru calendar, se vor socoti în abonament sau se vor retrimite.

Administrația ziarului „ROMÂNUL”.

PENTRU „ALBUMUL DECORATIILOR ROMÂNII”

nu uitați să trimiteți redacției „Românului” grahnic în ogrișile vitejilor noștri și informații necesare (locul nașterii, nașterea, și fauta răspândită cu medalia război)

Amănunte din istoria noastră în veacul al XIX-lea.

— Conferința dlui profesor N. Iorga. —

Academia Română a ținut Vineri — înainte de Crăciun — la orele 2 p. m. ședință publică, sub prezidenția dlui Onciul, cu care ocazie d. profesor Nicolae Iorga a făcut o interesantă comunicare — împărțită în două părți — și intitulată: „Amănunte din istoria noastră în veacul al XIX”.

Prima parte se referă la amănuntele ce le dă cu privire la starea socială și culturală a țării românești în primele două decenii al secolului al XIX-lea, o publicație grecească din Viena: „Telegraful filologic” — care apărea pe la 1817 — și pe care ilustrul istoric a aflat-o — prin o fericită întâmplare la un anticar.

Deși această revistă nu e completă — totuș e de un mare interes pentru istoria Românilor.

„Telegraful filologic” e una din cele mai vechi publicații din Orient, dimpreună cu „Loghion Ermis” și cu „Telegraful politic”, ce începe a apare din 1813.

Aceste sunt cele dintâi foi grecești pentru toate popoarele ortodoxe din răsărit și erau foarte răspândite, grație sprijinului ce le dădeau negustorii.

De pildă în „Telegraful politic” — de care e vorba — găsim că această revistă avea depozitari la Sibiu pe grecul Safran, la Brașov pe românul Dumitru Neculau, la București pe Ștefan Meitani și C. Capșa, la Iași pe Mărgărint Ion Alexie și Constantin Radovici, la Craiova pe Scarlat etc.

Publicația aceasta are — chiar dela început — un mare interes pentru noi.

Intre altele — chiar în primul număr — e publicată o poezie cu privire la căsătoria lui Blaș și mireasa sa C. intitulată „Divina Elisabeta”; vin apoi versuri pentru o candelă și pentru o fântână săpată în București la 1796.

„Telegraful filologic” se ocupă și de viața culturală a țării noastre.

Un număr întreg — e consacrat școlii grecești cu ocazia primirii a doi noi profesori la școala greacă din București și aici găsim publicate discursurile la intrare în funcțiune a noilor profesori — Veniamin de Lesbos și Constantin Psomaki, — precum și demisiile celor doi profesori de mai înainte.

Ceremonia instalării acestor doi profesori e foarte interesantă.

Mavrodi arată în primul loc împrejurările sociale din țară cu ocazia deschiderii liceului.

Din discursul lui Mavrodi se poate vedea istețimea acestui ministru grec a lui Vodă Caragea, care voia să organizeze această școală ca academiile înalte europene.

Interesant e, că Mavrodi nădăjduiește, că — prin sacrificiile ce Românii le fac cu trimiterea copiilor lor în străinătate — cultura se va răspândi la toate treptele și se vor înființa astfel în curând și școli „pentru limba localnică”. Deci un program complet: școli elementare și școli secundare și superioare, pentru că liceul de atunci era ceva cu mult superior liceului de astăzi, era — mai de grabă un centru universitar.

Mavrodi zice că Academia Bucureștiului nu poate fi comparată cu cele europene dacă tinerii se vor întoarce însă luminați, „toți vor preferi — de acum înainte — școala noastră să o așezăm alături de universitățile europenești”.

Tinerilor li se făgăduiește o nouă cale.

După câteva sfaturi prețioase tinerilor și bătrânilor, „Telegraful filologic” arată că ia cuvântul dascălul Veniamin de Lesbos, — care deși mai învâtat ca Mavrodi — dovedește că n'are bunul simț, deoarece jignește simțul național, vorbind de școala greacă, care era întreținută cu bani românești.

El laudă limba grecească, care a fost, este și va fi cea mai utilă și cea mai frumoasă.

Arată apoi rețetele ce le aduce ignoranța și sfătuiește pe boieri să se debaraseze de ea, căci ei nu pot pricepe încă bine avantajiiile culturii. Dacă educația va sta pe o treaptă superioară, atunci și plugăria va avea mult de câștigat”.

Al doilea profesor, Constantin Psomaki, însă pe toți filosofi noi ai Greciei, din care mulți au fost dascăli la noi, în România. El admite și studiul limbii latine, limbă pe care o predase — mai înainte de Lazăr — în București un ardelean.

El zice Românilor: „Limba greacă e limba voastră. Bucureștiul e orașul noii Elade; limba

greacă are rangul întâi în lume". Dacă Românii se vor adăpa din izvoarele culturii grecești, Bucureștiul va deveni o a doua Atenă, altfel „Dacii” vor fi un popor „fără de limbă”. El arată că va preda limba greacă după toți oratorii, istoricii și poezii mari ai Greciei.

Și în alte numere se găsesc amănunte cu privire la viața românească de pe atunci.

Astfel în numărul dela 1 Iulie 1818 e un studiu asupra literaturii „dace”. Remarcabil că încă cu mult înainte se înființase în București o societate „elino-dacă”. În acel studiu se caută — cu multă nedibăcie — o apropiere între limba greacă și cea „dacă”.

Se laudă tipăriturile românești dela Buda și se amintește de Zaharia Carcalechi ale cărui interese comerciale au dat prilej Grecilor a scrie acest articol. Moldovenii sunt foarte lăudați pentru interesul ce-l poartă luminării. Remarcabil este că Macedo-Vlahii sunt recunoscuți ca nație — se laudă sprijinul ce ei îl dau culturii române — și aceasta e o notă foarte bună pentru Grecii dela 1818. De școala lui Veniamin dela Socola, aflăm că nu era un internat pentru pregătirea preoților numai ci și pentru elevii săraci, ce se dedeau oricărei ramuri științifice.

Episcopul Gherasim al Romanului e lăudat pentru că veghiaza la cultura poporului tipărind cărți românești. Se mai vorbește și de „legile lui Calimah ce vor ieși de sub teasc” și aflăm că la redactarea acestui cod au lucrat: „comisul Mihaelache Sturdza, viitorul domn, marele postelnic Alexandru Beldiman și dascălul dela școala domnească”.

Se enumeră traducătorii diferitelor opere străine în limba română: Mihail Sturdza (lucru necunoscut până acum), Alexandru Beldiman, spătarul Gh. Blaș etc.

O interesantă descoperire literară o aflăm în acest articol: se spune că Beldiman tradusese în versuri și dăduse să se tipărească Iliada și Odissea.

Tot în „Telegraful filologic” găsim lămuriri contemporane asupra unei reprezentări teatrale date la București în 1819. (Nrul din 1 Iulie 1819). S'a reprezentat „Moartea lui Patrocle”, iar actorii au fost elevii liceului din București. Reprezentația are mare succes, „se auzia mare plesnit de mâni”.

Se mai reprezentase mai înainte Brutus și se pregătise Meropa și Temistocle. „Telegraful” se exprimă astfel: „Câte puțin se va așeza teatrul”.

Noua revoluție elină are deci un caracter cu totul deosebit de cea dintâi și ea ne dă pe Lazăr și alți promotori ai mișcării noastre culturale.

În această revistă se mai găsesc și notițe mai mărunte, precum e anunțul „Gazetei sârbești”, care se oferă a tipări și cărți românești.

D. Iorga recomandă tinerilor să facă studii la fel și în celelalte reviste contemporane: „Loghion ermis” și „Telegraful politic” în care se vor găsi lucruri interesante pentru viața Românilor în secolul al XIX-lea.

Partea a doua a comunicării dlui N. Iorga se referă la activitatea și corespondența lui Ștefan Beldiman ca avocat și mijlocitor pentru moșiile confiscate de Ruși după ocuparea Basarabiei.

Procesele ce au urmat a făcut ca să fie nevoie de un om cunoscător al legilor rusești și a celor moldovenești.

Din corespondența lui Ștefan Beldiman, către familia Miclescu din Botoșani aflăm amănunte interesante cu privire la viața moldovenească a Basarabiei de pe acele vremuri, precum și unele particularități de limbă Beldiman vorbește de două procese cu privire la o moșie de lângă Hotin; apoi de Grigoriță Ghica și alte personalități de pe acele vremuri.

În Petersburg el căuta a lega prietenie cu ofițerii români și servește ca mijlocitor între statul rusesc și mănăstirea Neamț, pentru moșiile Copanca și Chițcani, afacere rezolvată în urmă de Constantin Hurmuzachi și M. Cogălniceanu.

Corespondența lui Beldiman e din 1830—1850.

Beldiman se stabilește apoi în România, având conștiința că poate fi „un om uti laci”, spre deosebire de alți basarabeni.

Războiul european.

Circularul lui Salandra în interesul împrumutului de războiu.

Roma. — Prim-ministru Salandra a adresat un circular tuturor deputaților și senatorilor, în cari îi provoacă, să i-a parte la propaganda pentru subscripțiile împrumutului de războiu, pentru ca pacea să poată fi întemeiată pe învingere. Războiul cere Italiei mari jertfe de oameni și material de războiu, cari nu s'au putut prevedea înainte de războiu. Aceste sforțări însă își vor avea rezultatele materiale avantajoase, dacă la timpul său se vor lua dispozițiile tuturor mijloacelor, cari contribuie la izbândă. Italia care prin operațiunile sale militare a stors admirația lumii, prin forțele sale economice și rezistența sa trebuie să brileze și d'aci înainte.

Revoluționarii din China îi apără pe Europeni.

Colonia. — „Ruskoje Slovo” are informația că revoluționarii din China sudică au comunicat autorităților din Anam, că au luat dispozițiile, ca în cazul ciocnirilor cu trupele guvernului, să se ia toate măsurile pentru apărarea europenilor.

Noul ministru de interne englez.

Rotterdam. — Din Londra se telegrafiază: Deputatul Anderson din partidul muncitorilor, va înainta în ședința de mâine a camerei un proiect, prin care cere camerei să respingă legea serviciului obligator. Proiectul va fi sprijinit de mai mulți deputați ai partidului liberal. Se comunică oficios că partidul muncitorilor a primit propunerea lui Asquith ca în ședința de mâine să consulte pe prim-ministrul referitor la câteva amănunte a proiectului de lege.

În locul ministrului de interne Simon, regele a încredințat cu afacerile ministeriului de interne pe șeful oficiilor poștale Samuel.

Sedința camerei otomane.

Constantinopol. — În ședința de astăzi a camerei, ministrul de războiu pașa Enver, la dorința expresă a mai multor deputați, a desfășurat în cameră învingerile obținute în Dardanele. A schițat expedițiile tranzeze și engleze împotriva Dardanelor și a arătat motivele fiascului acestor expediții. A evidențiat realizarea afirmațiilor sale din ultima vorbire ținută în cameră, precum și amănuntele convorbirei avute înainte de expediție cu ambasadorul Statelor-Unite.

Când s'a prezintat și a părăsit tribuna, pașa Enver a fost aclamat cu mare însuflețire de către membrii camerei. Deputatul din Ulema Hassan Fehmi preamărind Atotputernicul, a spus că Turcii datoresc mulțumită Francezilor și Englezilor pentru că au interprins expediția din Dardanele, fără de care lumea întreagă ar fi crezut și mai departe că Dardanelele nu se pot ținea față cu forțele armate ale acestor state. Turcii au dat cea mai dreaptă dovadă, că aceasta poartă a Islamului va rămâne închisă pentru totdeauna și niciodată nu va putea fi năvălită de un străin. La propunerea pașei Enver și a lui Hassan Fehmi, camera a hotărât cu unanimitate să dea expresie de mulțumită armatei, implorând și mai departe învingeri.

Din Sobrania bulgară.

Sofia. — A produs o vie senzație în Sobranie, declarația deputatului radical Costiurcefi, care spune că „poporul bulgar nu trebuie să tindă la stăpânirea de teritorii străine”.

Aluzia este proiectele guvernului Radoslavoff, care a declarat că Bulgaria își va anexa toate teritoriile ocupate de armata bulgară. Or, armata bulgară, ocupând foarte multe teritorii sârbești și acum în urmă ocupând și teritorii abaneze, se pare că unele partide bulgare nu aprobă politica de cuceriri a guvernului bulgar. Sobrania s'a amânat până la 11/24 Ianuarie.

Conflictul naval germano-american.

Washington. — Agenția Reuter anunță: În nota diplomatică mai recentă privitoare la scufundarea vaporului „William P. Frye” guvernul german se declară aplicat să dea prilej ne-combatanților să-și asigure viața înainte de ce s'ar scufunda vasul torpilat și se va ordona coborârea în bărcile de salvare numai în cazul, când vremea nu primejduiește aceste bărci

și țărmlul e aproape, așa că bărcile pot ajunge până la cel mai apropiat port. Guvernul german respinge însă propunerea Americii, ca stabilirea pagubei să se facă de experți în Washington și propune ca ședințele acestor experți să se țină în Germania. Guvernul mai propune ca interpretarea convenției comerciale dintre Prusia și America să se încredințeze unui juriu, compus din 5 membri și care să se întrunească în 15 Iulie în Haga.

Persia în flacări.

Copenhaga. — „Nowoie Wremia” recunoaște, că numirea lui Ferman Ferma ca prim-ministru al Persiei a urmat la presiunea diplomației anglo-rusești, care a dorit prin aceasta numire să contracareze tendințele germanoturcești din Teheran. Chestia persiană — scrie ziarul rusesc — nu se poate rezolvi în Teheran, ci în Kasin și Hamadan unde se aude deja răpăitul puștilor și bubuitul tunurilor. Armata națională persiană, condusă de ofițeri svedieni, turci și germani au întărit în grabă trecătorile cari duc din Hamadan la Kermansah.

Eroul Vasile Olteanu.

Câmpul de luptă, luna Dec. v.

Bravul soldat român Vasiliu Oltean, care servește cu cinste și vitejie regimentul 33 de infanterie din Arad, dela prima mobilizare se află pe câmpul de luptă. În primele săptămâni a fost pe frontul sârb, unde făcea numai serviciu de pază, iar dela 22 August n. 1914 se află pe frontul rusesc, unde până în prezent luptă cu vitejie. La primul atac ce s'a dat în orașelul Komarnov, V. Oltean s'a distins prin ținuta-l vitejească, tot așa și la Stary-Sambor pe dealul Jankow-ului (Iancului). La Lenina din mai multe companii a strâns soldați și a format o companie nouă. Comandant era însuși sergentul major Oltean. Urmând atacul, sergentul major Oltean cu încă 93 soldați a ținut lupta 4 zile față de aproape o jumătate batalion de Ruși cari încercau cu orice preț să rupă frontul, apoi să treacă pe valea Lenina. Toate încercările Rușilor au rămas infructuoase.

Convingându-se majorul dela regimentul 51 de infanterie despre rezistența ce a dovedit-o sergentul Oltean, și-a exprimat mulțumita și totodată l'a decorat cu medalia de argint cl. II, pe care i-a fixat-o pe piept colonelul Walner.

E de însemnat, că lui Oltean în acest atac un glonte i-a strădelit chipiul.

La Zemlénorosz, patrurile trimise spre descoperirea dușmanului nu s'au mai întors. Deci fu trimis Oltean și încă 3 feciori. Descoperind el frontul dușmanului, s'a întors cu rezultat bun; apoi fu încredințat din partea comandantului de batalion ca să conducă jumătate batalion în direcția locului descoperit de dânsul.

În acest atac Rușii au avut pierderi enorme. Oltean a fost înaintat din nou spre decorație.

La Csabaháza, Rușii au surprins pe ai noștri. Sergentul major Oltean și de astădată s'a validat tactică militară. În scurt timp el a strâns compania și a luat lupta cu Rușii; — a făcut 170 prizonieri. Din acest prilej a fost înaintat la rangul de sergent-major de stab (Stabsfeldwebel).

La Tarnov Oltean a fost încredințat să formeze cu jumătate companie frontul. În fine Oltean a rămas numai singur.

La 15 Ianuarie n. 1915 în sătulețul Mihowka Oltean a prins 3 spioni, cari aveau date foarte precise despre puterea artileriei și a infanteriei noastre. Pentru acest fapt Oltean a fost lăudat verbal de d. comandant al batalionului.

La Leuka, Oltean a ținut focul cu sentinelele de asigurare contra trupelor rusești, cari ne amenințau. Rezultatul a fost, că Rușii s'au retras. Oltean primește din nou lauda comandantului de batalion.

Regimentul 33 de infanterie, trece râul Bug. Rușii primiseră ajutoare și aveau teamă, că vor fi respinși și vor cădea sau prizonieri, sau cu toții vor fi siliti a se îneca în râu. Oltean, fără a primi vre-un ordin, prin cea mai groznică ploaie de granate și șrapnele, a bătut nod peste râu, încât a pus în uimire prin înțelep-

ciunea lui pe comandantul regimentului, pe aghiotantul său, căpitanul *Serb. Oltean* a fost laudat verbal, iar fapta lui a fost eternizată în ordinul de zi din 30 Iulie 1915, din partea comandantului colonel *Pfister*.

La *Zlota-Lipa*, Oltean cu un pluton de soldați a intrat în luptă și numai prezența lui de spirit se atribuie că Rușii au putut fi reținuți până la sosirea ajutoarelor noastre. Din acest prilej *Oltean* a fost decorat cu medalia de bronz.

După atâtea merite recunoscute și apreciate de superiori *Oltean* a fost avansat la rangul de ofițer-aspirant (Offizierstellvertreter), cel mai înalt rang pe care-l poate atinge un soldat care își începe cariera dela simplu infanterist.

Deie bunul Dumnezeu să ni-l ferească de rău spre cinstea regimentului și fala noastră a tuturor.

Ioan Tomașiu, inv.-inf.

INFORMAȚIUNI.

Arad, 12 Ianuarie 1916.

Către abonații noștri.

Cu anul nou 1916 introducem o mică reformă în administrarea și expedierea pe viitor a ziarului *Românul*. O reformă a cărei necesitate se simțea demult și credem că toți stimații noștri abonați îi vor recunoaște avantajele atât pentru noi cât și pentru ei.

Anunțăm că începând cu Anul Nou 1916 ziarul *Românul* nu va merge decât stimaților abonați ce au plătit înainte suma de abonament. Pe fașla de expediție se va indica ziua până când le va merge ziarul. Restanțierii nu vor mai primi nici o zi ziarul, un uz internațional de altfel, pe care, credem că a sosit timpul, să-l întrebuițăm și noi.

Totodată vestim că primim și abonamente lunare, dar pentru ca sistemul cel nou să-l putem practica fără mari dificultăți, rugăm pe stimații noștri abonați să ne ușureze munca excesivă de administrație, făcând abonamente pe cel puțin trei luni înainte!

În credința că mica reformă introdusă va fi primită fără rezerve, și nădăjduind că se va înmulți numărul abonaților noștri, dorim tuturor celor în casele cărora intră *Românul*, An Nou fericit, An Nou plin de nădejde în înflorirea vieții noastre naționale...

Administrația ziarului „ROMÂNUL”.

Un tată român are șapte voinici în războiu. Ni se scrie din Gurarâului: Vasile Bobițiu din Gurarâului are în războiu 7 feciori și anume: Ion Bobițiu la reg. 23 de honvezi, Vasile Bobițiu la reg. 31 inf., Dumitru Bobițiu la reg. 31 inf., Avram Bobițiu la reg. 23 honvezi, Petru Bobițiu la reg. 31 inf., Nicolae Bobițiu la reg. 31 inf. și Iacob Bobițiu la reg. 31 inf.

Toți trăiesc și luptă voinicește pentru tron și patrie. Și să mai zică cineva, că neamul nostru nu-și face datoria!?

Mari inundații pe Alföld. Din Solnoc se telegrafiază: Societatea Crișul-Tisa-Murăș pentru apărarea împotriva inundațiilor a ținut sedință în care președintele Danil Haviar a spus că întreg șesul ungar este primejduit de inundație. În toamnă încă, toate râurile și-au umplut valurile, în-deosebi Tisa, Crișul, Murășul și Someșul. De atunci încoaci, din cauza ploilor continue și a timpului umed, râurile au crescut și mai mult astfel încât astăzi multe ținuturi din comitatul lásznykunszolnok, Bichiș, Ciongrad, Cianad, Arad, Sătmar și Ugocia sunt complet inundate de valurile lor. Primejdia e mare în-deosebi în teritoriul Crișului, iar orașele și satele din jurul celor trei Crișuri stau în fața unor catastrofe. Apa crește pe fiecare zi și în apropierea Solnocului, malurile Tisei înfățișează o adevărată mare. Autoritățile fac toate posibilitățile și au luat măsurile necesare pentru im-

pedecarea catastrofelor. Se speră în sosirea unui timp uscat care va da posibilitatea ca apa să se scurgă fără altă primejdie de ordin serios.

Mare viitor în Viena. Din Viena se anunță: Ieri dela amiază întreg orașul este bântuit de o groaznică furtună. Barometrul a scăzut foarte mult. Viitorul a pricinuit multe nenorociri, dintre cari unele foarte grave. Societatea de salvare desvoltă o activitate febrilă. Pompierii au fost chemați mai mult de 30 de ori. În apropierea gărei Francisc Iosif, viscolul a rupt acoperișul fabricii de ulei. O bucată de acoperiș a omorât pe unul dintre funcționari. Pagubele sunt considerabile.

S'a încheiat discuția asupra centralei băncilor. Din ședința camerei. Ni se anunță din Budapesta: Alexandru Giesswein recensionază proiectul din punct de vedere general principiar. Proiectul de lege în forma în care s'a desbătut este potrivit pentru distrugerea completă a echilibrului social care nu este prea solid în țară. Acest proiect stă în serviciul concentrației capitaliste. Noi nu atacăm fondul, ci vrem ca el să se îmbine în viața noastră economică.

Direcția capitalistică mai laterală a fondului poate să fie desavantajoasă și pentru societate. Dacă cineva se ocupă de chestia băncilor și le critică, este învinuit de antisemit. Ceice o fac aceasta n'au decât să citească pe profetul Elie, care a prigonit avariile. Față de abuzurile fondului, trebuie sprijiniți cei expuși. Față de concentrația fondului trebuie apărată munca și în deosebi micile proprietăți.

Cu acestea s'a încheiat desbaterea generală și a luat cuvântul ministrul de finanțe Ioan Tlesky, care a reflectat amănunțit la observațiile făcute în jurul discuției.

PURCEI DE ZAHĂR „1916” pe anul nou românesc ofer onorațiilor mei musteril pe lângă preturi moderate (dela 2—6 cor.) Primesc pregătirea a orice fel de prăjituri pentru diferite ocazii. Țin permanent prăjituri pentru ceai precum și zaharicale fine.

Comandele pe cari le rezolv urgent și conștiințios, rog a se adresa COFETĂRIEI MATZKY-ARAD.

x Firma Buchsbaum és Társa aduce la cunoștința on. dame că i-au sosit mult așteptatele specialități de ghetete „Bally”, înalte, brune, bagarin și jumătăți de ghetete foarte elegante.

x Pieptare (sweter) din păr de cămilă, pantalon, velințe, tricote, tricote de mătășă și de hârtie, ciorapi de păr, mănuși și tot felul de obiecte pentru iarnă, pardesiuri de gună, pălării elegante, cravate, albituri etc., în asortiment bogat, cu preturi foarte ieftine în *prăvălia de modă pentru bărbați „Chic”, Arad*, bulevardul Andrassy Nr. 16.

x Trăsuri pentru copii, scăunele pentru copii, jucării dela cele mai ieftine până la cele mai fine, apoi elegante reticule pentru dame, garnituri pentru călătorie, manicur și garnituri de pieptare și tot felul de cadouri, obiecte pentru soldați etc., asortiment foarte bogat la *Hegedüs Gyula, Arad*, bulevardul Andrassy Nr. 16.

Bibliografie.

A apărut cea mai bună carte de rugăciuni, întocmită de preotul *Petru E. Papp*. Ea se vinde în folosul școlii românești din Pocola, susținută de ambele confesiuni.

Se extinde pe 280 pagini și cuprinde tot ce e necesar pentru mângâierea sufletească a unui creștin. Un exemplar costă 1 cor. 20 fil. Se află de vânzare la Librăria Diecezană din Arad și „Doina” în Beiuș.

Dr. Eracle Sterian: „Tout pour l'enfant”, comedie dramatică în trei acte, reprezentată întâia oară la Paris, pe scena Teatrului Antoine la 29 Iunie 1913. București, ediția dela *Revue Roumaine*, 1915.

A apărut *ediția II-a*, revăzută și adaosă, din *Dicționarul de citate și locuțiuni străine* de *B. Marian*, cuprinzând citate din limbile: latină, greacă, franceză, germană, italiană și engleză.

Acastă interesantă lucrare nu trebuie să lipsească nici unui om cult; ea folosește profesorilor, corpului didactic, advocaților, studenților, ofițerilor, clerului, elevilor școlărilor secundare, etc.

Cartea se poate citi, de altfel, și ca o culegere de cugetări, cuprinzând adevăruri eterne ce înțelepciunea popoarelor și aceea a scriitorilor au știut investimănta în mod lapidar.

Ea se vinde cu 2 lei la toate librăriile din România.

Ultima ora.

LUPTELE RELUATE ÎNTRE TOPOROUȘ ȘI RARANȚEA.

Budapesta. — Dela cartierul pressei se comunică: Rușii s'au aruncat iarăș cu toată puterea asupra frontului nostru ce se găsește spre nordost dela Cernăuți. Asupra pozițiilor noastre dintre Toporouș și Raranțea cad proiectilele dușmanului ca loviturile unei sonerii, dar atacul dușman n'a găsit nepregătit frontul nostru puternic. În Galiția orientală încă nu s'a început o nouă ofensivă.

REGELE ANGLIEI N'A PRIMIT DIMISIA CELOR TREI MINISTRI AI MUNCITORILOR

Rotterdam. — Se anunță din Londra: Regele n'a primit dimisia celor trei miniștri ai muncitorilor. Primul ministru Asquith va avea în zilele cele mai apropiate o conferință cu partidul muncitorilor în scopul modificării legii miltare.

SĂRBI URGITEAZĂ AJUTORUL ITALIEI.

Roma. — Moștenitorul sârb *Alexandru* a sosit aci. În Quirinal a avut loc un mare consiliu de războiu, în care moștenitorul sârb a urgitat intervenția energică a Italienilor în Balcani.

ÎN SALONIC AU FOST ARESTAȚI ȘI PREOȚII BULGARI.

Paris. — Agenția Havas anunță din Salonic: La ordinul comandamentului trupelor înțelegerii au fost arestați toți preoții dela bisericile bulgare din Salonic.

Redactor responsabil: Constantin Savu.

POȘTA ADMINISTRAȚIEI.

Au plătit abonamentul următorii: D. George H. Pop, Márkoszék 7 cor., până la 31 Decembrie 1915; I. L. Tocaciu, Galacfalva, 1 cor. pe cvart. I 1916; Anunțul costă 3 cor. de fiecare publicare. D. George Suci, Nyáradtő, 2 cor. pe sem. I 1916; d. George Bătrân, Sinte 4 cor. și d. Ioan Bătrân, Sinte 2 cor. până la 30 Iunie 1916; d. Nicolae Grecu, Porcești 8 cor. până la 31 Decembrie 1916; d. Nic. Manea, Topolovetul mare 4 cor. până la 30 Iunie 1916.

Au plătit abonamentul următorii: D. Iosif Balint Sutmeg 14 cor. pe sem. I 1916.

Cafea

trimit franco — ramburs 5 chile. Cuba 27.— Santos 24.— coroane.

JULIU DRĂGAN

D. 2571—10

Fiume.

Caut

un practicant

care are 8—10 luni practică pe lângă toată proviziunea și 80 de coroane lunar.

VIRGIL VLAD.

farmacist.

Gyulafehérvár.

Va 2587—10

TELEFON
NRUL. 750.

CEL MAI MODERN INSTITUT
TIPOGRAFIC ROMÂNESC DIN
UNGARIA ȘI TRANSILVANIA

TELEFON
NRUL. 750

„CONCORDIA”

SOCIETATE PE ACȚII. :

ARAD

STRADA ZRINYI. NRUL. 1/a.

Fiind aprovizionat cu cele mai moderne mașini din străinătate și patrie ca: mașini de cules, mașini de tipar, mașini de tăiat și mașini de vărsat clișee, precum și cu cele mai moderne litere primește spre executare tot felul de opuri, reviste, foi, placate, registre, tipărituri pentru bănci și societăți, precum și tipărituri advocațiale, invtări de logodnă, cununie și pentru petreceri. Anunțuri funebre se execută cu cea mai mare urgență. Se execută tot felul de lucrări în această branșă dela cele mai simple până la cele mai fine.

**Executare
promptă. :**

**Prețuri :
moderate :**